

אֵהָלָהָלָל

בשלה

r0548474308@gmail.com

לע"נ מרת רחל לוי בת תמרה ז"ל

אז ישיר משה ובני ישראל (טו א)

פרש"י אז כשראה הנס עלה בלבו שיסיר שירה.

ובגמ' סוטה (יב:) מבואר דיום זה היה עשרים ואחד בניסן.

וכ"ה ברש"י (שמות יד ה) ז"ל: כיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב, וראו (שליחי פרעה) שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום רביעי, ובחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים, בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי. עכ"ל.

וקשה, דבפרשת שלח (במדבר טו מא) כתב רש"י בשם ר' משה הדרשן, דהשירה היה ביום השמיני. ז"ל: ושמונה חוטים שבה (בציצית), כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים, עד שאמרו שירה על הים, עכ"ל.

וכ"ה במדרש אגדה (שם טו לח): ולמה שמונה חוטין, השבעה כנגד שבעת הימים שהלכו מן יציאת מצרים עד שעברו את הים, והשמיני כנגד טביעת מצרים שהיתה ביום השמיני, עכ"ל.

קושיא זו הקשו רבותינו הראשונים והאחרונים והם: דעת זקנים מבעלי התוס' (בשלח יד טז), חזקוני (שלח טו מא), רבינו בחיי (שם), מזרחי (בשלח, שלח), גור אריה (שם) נחלת יעקב (שם), באר בשדה (שלח), צידה לדרך (שם), ספר הזכרון (שם), שפתי חכמים (בשלח ס"ק א, שלח ס"ק ס).

הרבה תירוצים נאמרו בזה, ובספר מועדי קדשיך – רבינוביץ (שביעי של פסח) מבארם אחת על אחת.

א. תירוץ המזרחי

שמא י"ל שר' משה הדרשן, חולק עם האגדה האומרת בשביעי אמרו שירה (מזרחי בשלח יד ה), היינו שהמזרחי מתרץ שרש"י סובר שקריעת ים סוף היה בליל שביעי של פסח, וכמבואר ברש"י פ' בשלח. ור' משה הדרשן סובר שליל שמיני של פסח היה קריעת ים סוף, ורש"י הביא דבריו בפ' שלח.

אבל באר בשדה (בשלח יד ה) חלוק על המזרחי, וז"ל: ודבריו תמוהים, האיך יחלוק ר' משה הדרשן על רז"ל התנאים והאמוראים, שדבריהם דברי קבלה.

ועוד שהרי כתיב (שמות יב טז) וביום השביעי מקרא קודש, ובהכרח לומר שבו היה נס קריעת ים סוף, ועל כן אסור במלאכה ביום השביעי (ומתרץ ב' תירוצים אחרים).

גם הנחלת יעקב (שלח טו מא), והשפתי חכמים (שלח טו מא, ס"ק ס) חולקים על המזרחי.

ב. תירוץ החזקוני

בפרשת שלח, מנו שמונה ימים מיום שיצאו מגושן ונתקבצו לרעמסס, ובפרשת בשלח מנו, מיום שנסעו מרעמסס לסוכות, (חזקוני שלח טו מא).

רואים מדברי החזקוני חידוש גדול, דכלל ישראל נתאספו ברעמסס ביום י"ד ניסן (כן כתב הגור אריה פ' שלח בשם החזקוני) בבוקר, (כן צריכים לומר, כיון דהגור אריה חולק על החזקוני, והוא מתרץ, שהיציאה מתחלת מזמן שחיתת הפסח, שהיא בחצות היום, שמע מינה שהחזקוני מייירי בבוקר), ואחרי חצות היום שחטו שם פסחיהם, ובליל פסח אכלו שם פסחיהם, ורק למחרת יום ט"ו ניסן אז "ויסעו בניי מרעמסס סוכתה" (שמות יב לז) וכיון שלא כתוב בתורה מתי נתאספו ברעמסס, ולכן מחדש החזקוני שהתאספו ביום י"ד, ולכן כ"א ניסן היא יום השמיני שנתאספו ברעמסס, ויום שביעי של פסח ליציאת מצרים.

והגור אריה חולק על החזקוני, וז"ל: ות"י החזקוני שהיו מתקבצים ממקום שהיו יושבים שם ישראל בער"פ, ואין זה נראה, כי לא נקרא זה יציאת מצרים (ומתרץ ת"י אחר).

ואני עומד ומשתהה איך יכולים לומר דנתקבצו לרעמסס ביום י"ד בניסן, מחמת כמה קושיות שיש בפסוקים על זה.

א. באכילת הפסח נצטוו (שמות יב כב) "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" דמשמע ביתם ממש, שהיה בגושן (כמו שכ' החזקוני), ואפי' אם נאמר שביתו לאו דווקא, העיקר שיהיו בבית, איך היה בתים, ברעמסס לכל בניי, דבפשטות משמע שברעמסס נתקבצו לרחבה גדולה, ומשם הסתדרו לנסיעה.

ב. כתיב (שמות יב כג) "ועבר ה' לנגוף את מצרים, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, ופסח ה' על הפתח, ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף", ואם נאמר שכל ישראל נתאספו ברעמסס ביום י"ד, נמצא שלא היה מה לפסוח על הבתים דבפסוק משמע שהיהודים גרו בין המצריים, ומי שהניח הדם על המשקוף, פסחו על דלת זה, ועברו לבית המצרי.

ג. כתוב (שמות יב לג – לה) "ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ, כי אמרו כולנו מתים, -ובנ"י עשו כדבר משה, וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים".

לפי סדר הכתוב משמע ששאלו מהמצריים ביום צאתם, זאת אומרת ביום ט"ו ניסן, והרי במכת חושך חפשו ישראל וראו את כליהם, וכשיצאו היו שואלין מהן, והיו אומרים אין בידנו כלום, אמר לו אני ראיתו בביתך ובמקום פלוני הוא (רש"י שמות י כב).

ואם נאמר שכל ישראל הלכו ברעמסס, איך לקחו משכיניהם המצריים שגרו איתם במצרים בשאר ארצות.

ורק אם נאמר שברעמסס היה עיר שגרו שם מצריים וגם חלק גדול מבנ"י, והם עשו אכסניא של כל היהודים שגרו בגושן, ושם שחטו הפסח ואכלו אותו, ושם הניחו הדם על המשקוף, ושם פסח הקב"ה על דלתות ישראל, כיון שגם שם דרו המצריים, והמצריים מכל מצרים באו לרעמסס לשלוח את ישראל, ואז ביקשו מהם שרוצים תכשיטיהם שראו אצלם בבית. ולכן חולק הגור אריה על החזקוני רק על זה "דאין זה נראה כי לא נקרא זה יציאת מצרים".

אבל לענ"ד נראה, אם נדחוק ונתרץ שכך היה, שכל ישראל עזבו בתיהם והלכו לרעמסס, לחוג שם אכילת קרבן פסח, בטח לקחו שם כבר כל מטלטליהם וחפציהם דהרי מרעמסס לא חזרו לגושן, כדכתיב (שמות יב לז) "ויסעו בניי מרעמסס סוכתה" וא"כ אין לך יציאה גדולה מזו, שעזבו בתיהם והלכו עם רכושם ביום י"ד ניסן לרעמסס ושפיר כי ר' משה הדרשן "שמונה ימים שהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים".

ג. תירוץ דעת זקנים בעלי התוס'

העיקר כמו שתי' בעלי התוס', שר' משה הדרשן חשיב שמונה ימים מיום ער"פ, שבו שחטו הקרבן פסח, ונחשב כאילו יצאו ממצרים (דעת זקנים בשלח יד טז).

וכן תי' נחלת יעקב (שלח טו מא) בתי' השני, דר' משה הדרשן חשיב נמי יום י"ד בניסן מכלל ימי הגאולה, דכיון ששחטו את פסחיהם לעיניהם, והיו חורקים את שיניהם, ולא יכלו למחות על ידיהם, הוה אתחלתא דגאולה.

וקרוב לזה אמרו בגמ' (ברכות ד :) ר' יוחנן סבר גאולה מאורתא נמי הוי, אלא גאולה מעיילתא לא הוי אלא עד צפרא, עכ"ל. אע"פ שיצאו ממצרים רק בבוקר, עכ"ז כבר בליל ט"ו ניסן, נתן להם פרעה רשות לצאת.

וכן תי' גור אריה (בשלח יד ה) דנראה כי חשבון ח' ימים מער"פ מזמן שחיטת הפסח, וזהו ההתחלה יציאה ממצרים כאשר שחטו את הפסח שהוא אלהיהם של מצרים (רש"י שמות יא ה) ולא יכלו לומר להם דבר זהו נקרא יציאה מרשותם מיד, אע"ג דעדיין היו במצרים.

והרי אנו רואים כי יום טוב של פסח מתחיל מיום י"ד, ויום טוב של פסח הוא על היציאה, נמצא כי יש ח' ימים מזמן היציאה עד שאמרו שירה, עכ"ל. (ובמועדי קדשך האריך שם עי"ש).

ד. תירוץ רבינו בחיי

דבר זה ברור הוא שבשביעי של פסח אמרו ישראל שירה על הים ולא בשמיני, אבל ביאור דברי רש"י בשם ר' משה הדרשן משיצאו ממצרים משעה שניתן להם רשות, ויום י"ד של שחיטת הפסח הוא בכלל זה, לפי שהפסח הוא קדשים, ובקדשים אין היום הולך אחר הלילה.

ולפיכך כשאמרו ישראל שירה על הים, היה שביעי לימי הפסח, ושמיני ליציאת מצרים, משעה שניתן להם רשות, והוא ליל ט"ו שהוא מיום י"ד שעבר (רבינו בחיי שלח טו לח).

והצידה לדרך (שלח טו מא) והבאר היטב (שם) הביאו תי' רבינו בחיי כלשונו וכן הוא בספר הזכרון (שם).

ולכן כיון שכתוב (שמות יב ל – לג) "ויקם פרעה לילה, הוא וכל עבדיו וכל מצרים, ויקרא למשה ולאהרן לילה, ויאמר קומו צאו מתוך עמי, גם אתם, גם בניי, ולכו עבדו את ה' כדברכם, גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו, וברכתם גם אותי, ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ, כי אמרו כולנו מתים", והגם שלא יצאו רק למחרת, כדכתיב (שם יב מא) "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" עכ"ז כבר לא היו עבדי פרעה מחצות ליל ט"ו.

ולכן שפיר כי ר' משה הדרשן ח' ימים, כי ליל זה חושב כבר ליום היציאה, וכיון שליל זה שייכת לער"פ, יום שחיטת הפסח, לכן כתב שיש ח' ימים מהיציאה עד שאמרו שירה.

ה. תירוץ באר בשדה

יש ליישב דבר ר' משה הדרשן, על פי סדר הדורות (אלף השלישי, ב' אלפים תמ"ח) בשם רבינו בחיי, שיום שעברו על הים היה ארוך ג' ימים, שהוא ל"ו שעות, והשתא יש לומר דאמרו ישראל שירה באותן שעות שנתוספו ביום השביעי, שלפי החשבון היו ראויות ליום השמיני (באר בשדה בשלח יד ה בתי' השני).

פ"י דבריו הוא כך, כיון שיום כ"א ניסן היה ל"ו שעות, וישראל אמרו שירת הים ביום כ"א ניסן שביעי של פסח, אבל זה כבר היה אחרי שעברו כ"ד שעות מיום זה, ולכן הגם שזה היה עוד ביום כ"א ניסן שביעי של פסח, מ"מ כיון שזה כבר היה אחרי שעברו כ"ד שעות, נחשב כבר כאילו זה כבר יום כ"ב ניסן, וזה שמיני של פסח.

ולכן ר' משה הדרשן שסובר שאמרו ישראל שירה על הים ביום השמיני ליציאתם, כוונתו על חשבון כ"ד שעות ביום, שזה נקרא יום, וכיון שיום השביעי היה היום יותר ארוך ב"ב שעות, י"ב שעות אלו נחשב כבר ליום השמיני, וכיון שבשעות אלו אמרו שירה, שפיר נחשב שאמרו ישראל השירה ביום השמיני.

בספר **שמועות משה** – מירניק (במילואים) מתרץ דגאולת הלילה שייכת ליום י"ד, נמצא שבאמת היו שמונה ימים מתחילת הגאולה עד שירת הים. [וראה צל"ח (פסחים קטז: ד"ה כל שלא אמר) שביאר את דברי רש"י הללו בדרך דומה, ויעו"ש עניינים נוספים שביאר על פי סברא זו].

ואפשר, שמשום הכי דקדק רש"י לכתוב, ששמונת הימים הם: "עד שאמרו שירה על הים" ולא עד **שעברו** בים", כיון שקריעת ים סוף עצמה הרי היתה **בליל** שביעי של פסח, וכשם שבתחילת הגאולה אנו דנים את הלילה כמי ששיך ליום שלפניו, כמו כן עלינו להמשיך לדון באותה דרך גם את הימים שאנו מונים ממנה והלאה, ונמצא לפי זה שקריעת ים סוף היתה עדיין ביום השישי של פסח שהוא שביעי לגאולת הלילה. אבל שירת הים נאמרה כבר בבוקר (כמו שכתב רש"י בפ' בשלח שם), והבוקר הוא כבר באמת יום שמיני לגאולת הלילה, דו"ק.

בספר **ליקוטי אורה** – טייטלבוים מתרץ כמה תירוצים:

א. בליקוטי אורה (בשלח אות יא) מקשה עוד קושיה, בפסוק "ויסעו מסוכות ויחנו באיתם בקצה המדבר" פירש"י ויסעו מסוכות, ביום השני, שהרי בראשון באו מרעמסס לסוכות.

ולכאורה יש להקשות על דברי רש"י אלו, דהנה כ' המזרחי (פ' יתרו יט ד) דלכאורה מצינו סתירה בדברי רש"י ל, דלהלן (שם) כתיב "ואשא אתכם על כנפי נשרים", ופרש"י דזה קאי על יום שנתקבצו ישראל ובאו לרעמסס, שהיו מפוזרין בכל ארץ גושן ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת נקבצו כולם לרעמסס, הרי דמה שנקבצו לרעמסס היה בשעה קלה. ולכאורה זה סותר למה שכתב רש"י לעיל בפ' בא על הפסוק (שם יב לז) "ויסעו בניי מרעמסס סוכתה, ק"כ מיל היו ובאו שם לפי שעה, שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים, הרי דמה שנסעו מרעמסס לסוכות זה היה בשעה קלה (ורש"י הביא את שני המדרשים).

וכתב המזרחי ליישב, דאין כאן סתירה דשניהם אמת, ושניהם היו בשעה קלה.

ואם כן לפי זה יוקשה על דברי רש"י כאן מנא ליה לפרש דמה שנסעו מסוכות לאיתם היה ביום השני, מאחר שבאו לרעמסס וגם לסוכות בשעה קלה, א"כ שפיר אפשר לומר שביום הראשון עצמו היה עדיין שהות ליסע גם לאיתם.

ומתרץ הרב ז"ל את כל מאמרי רש"י התמוהים

בהקדם מה דאיתא במכילתא (פ' בא פי"ד) "ויסעו בניי מרעמסס סוכתה", סוכות ממש היו דברי ר' אליעזר, וחכמים אומרים אין סוכות אלא מקום, ר' עקיבא אומר אין סוכות אלא ענני כבוד, שנאמר (ישעיה ד ה) "כי על כל כבוד חופה".

והקשה במרכבת המשנה דלשיטת ר' אליעזר איך היו מותרין לעשות סוכות, הלא נסיעתם מרעמסס היה ביום ט"ו שהוא יו"ט ואסור לבנות סוכה ביו"ט.

ותי' על פי מה שכתב ר' סעדיה גאון (הובא במדרש לקח טוב ר"פ מסעי) שיצאו ביום ט"ז, וא"כ היה אז חול המועד והיו מותרים לעשות סוכה.

אבל לכאורה צ"ע על דברי ר' סעדיה גאון, שהרי בגמ' (שבת פז: פח.) אמרו להדיא שביום ט"ו יצאו, והא דכתיב (במדבר לג ג) ממחרת הפסח יצאו בניי, כבר פי' התוס' (קדושין לז: ד"ה ממחרת) דהיינו ממחרת שחיטת הפסח שהוא יום ט"ו, וא"כ הדרא קושיא האיך היו מותרים לבנות סוכה ביום טוב.

אך יש לומר דהנה זה ודאי דאף לר' אליעזר שהיו סוכות ממש, אפילו הכי מודה שהיו גם ענני כבוד, שהרי אי אפשר לחלוק על מה דמבואר להדיא בקרא (שמות יג כא) וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן וגו'. ומבואר בתרגום יונתן (שמות יט ד) שבליל פסח הלכו ישראל עם העננים למקום המקדש לעשות שם הפסח, הרי שכבר היו ישראל בתוך העננים עוד בהיותם בארץ מצרים, וכן הוא בשאר המדרשים (תנחומא בשלח ס"ד). ובמדרש (מכילתא ר"פ בשלח) מבואר עוד שהיו שבעה עננים, ארבע מארבע רוחותיהם, אחד

למעלה ואחד למטה, ואחד שהיה מהלך לפנייהם כל הנמוך מגביהו וכל הגבוה משפילו, א"כ היו מוקפים עם העננים מכל צד.

ולפי זה לא יקשה עוד על דברי ר' סעדיה גאון דבאמת אפשר לומר שלא יצאו בניי מארץ מצרים עד יום ט"ז, וממילא לא תיקשי לר"א האיך בנו סוכות ביו"ט, דהא ביום ט"ז שהוא חול המועד שפיר היו מותרים לבנות סוכה, והא דמבואר בגמ' ובמקראות שיצאו ממצרים היום ט"ו, היינו שביום ט"ו בהיותם עדיין בארץ מצרים כבר נכנסו בתוך ענני הכבוד כמבואר בתרגום יונתן ובה יצאו מרשות מצרים, אלא שביום ט"ז אז נסעו לגמרי מאוויר מצרים ובאו מרעמסס לסוכות בשעה קלה.

והשתא דאתינן להכי, נמצא דמה שכתב רשיז"ל שנסיעתם מסוכות לאיתם היה ביום השני, אכן כן היה, אך לא מטעמיה שכתב לפי שביום הראשון נסעו מרעמסס לסוכות, אלא מאחר שגם נסיעתם מרעמסס לסוכות היה ביום השני. ובין מה שנסעו מרעמסס סוכתה ובין מה שנסעו מסוכות לאיתם היו ביום אחד, ביום ט"ז שהוא יום השני ליציאתם מרשות מצרים ביום ט"ו, שאז נכנסו לתוך העננים, דמאחר שנסיעתם מרעמסס לסוכות ביום ט"ז היה בשעה קלה עדיין היה שהות בו ביום ליסע גם לאיתם.

ובזה אתי שפיר, דמה שכתב רשיז"ל שבליל שביעי ירדו לים, היינו יום השביעי ליציאתם לגמרי אפי' מאוויר ארץ מצרים שזה היה ביום ט"ז, ומה שהביא רשיז"ל ששמונה חוטים שבציצית כנגד שמונה ימים ששהו משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים, היינו מאותו יום שיצאו מרשות מצרים לתוך העננים שזה היה ביום אחרון של פסח.

ב. בליקוטי אורה (על שפת הים) איתא במדרש (שמו"ר פכ"ד ס"א) ובזוה"ק (תצא דף רעו :) שנקרע הים לשנים עשר גזרים, והיינו שביל מיוחד לכל שבט ושבט, וכל דרך המקיף את חברו הרי הוא הרבה יותר מהדרך המוקף, נמצא שדרך אותו שבט שהקיף את כולם היה גדול כפלי כפלים מהדרך הראשון, עכ"ד.

ומוכן מאליו דמשעה שנכנסו לישראל לתוך הים עד שעברו כולם נמשכה לזמן מה, ואם כי אינו מפורש במדרשים כמה נשתהו בעברם את הים, מכל מקום יתכן לומר מסברא שנשתהו יום אחד, דהנה כתיב (שמות יב לז) ויסעו בניי וגוי' כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף, וכשתצרף לזה מנין הנשים וילדיהם, ונוסף עליהם ערב רב שהיו הרבה יותר מבניי (מכילתא פי בא פי"ד), מסתבר שעד שעברו כל העם את הים נתארך ליום אחד שלם.

ואף אם תימצי לומר שבאמת עברו כל ישראל את הים בליל שביעי של פסח וכנראה מפשטות לשון רש"י, מ"מ לענין המצריים ודאי אפשר לומר שנתעכבו בתוך הים יום שלם עד שחרית של יום שמיני, ואז פלט אותם הים ונתעוררו כל העם יחדיו לומר השיר והשבח לחי עולמים.

ומעתה תו ליכא סתירה בדברי רשיז"ל, דבאמת נאמרו דברי השירה הזאת בין ביום השביעי ובין ביום השמיני, כי ביום ז' של פסח מיד כשנכסו לים אמרו האהובים והידידים את השירה, מפני שהאמינו בה' שבוודאי יעשה להם הנס בשלימות להצילם מיד מצרים, וביום ח' כשפלט הים את המצריים אל שפתו אז חזרו כל ישראל יחד בדברי השירה הזאת על שהציל ה' אותם מכף כל אויביהם.

ג. בליקוטי אורה (ימי הפסח אות ז') ויש ליישב דלעולם כדשנינן מעיקרא שאמרו ישראל שירה על הים ביום כ"ב ניסן שהוא יום ח' לצאתם מטומאת מצרים ויום הז' לצאתם לגמרי מארץ מצרים, ומה שאמרו חז"ל שאמרו שירה ביום כ"א ניסן, היינו משום דכתיב (שמות יד כ) ויאר את הלילה, ויש לפרש הכוונה בזה שהיתה הלילה מאירה כמו ביום (וכן איתא במדרש הובא ברבינו בחיי פי יתרו יט יז) ה' פעמים עמדה חמה למשה, יום של יציאת מצרים, ויום של ים, ויום של עמלק, ויום של מתן תורה, ויום של נחלי ארנון, ומכיון שלא היה הפסק לילה בין יום כ"א ליום כ"ב, על כן נחשבו כחדא יומא אריכתא, ונמצא שבאמת אמרו ישראל את השירה ביום כ"ב, אלא דנחשב גם כיום כ"א כיון שלא הפסיק הלילה בינתיים.

ולפי"ז אין כאן שום סתירה בדברי רשיז"ל מתי אמרו ישראל שירה על הים, כי בא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם, והיינו מה שכתב דיום שאמרו ישראל שירה יום ז' של פסח היה ויו"ט אחרון של פסח היה, וכן קראו חז"ל יום שביעי של פסח בשם אחרון של פסח, כי באותה שעה היו יום השביעי ויום השמיני כחד יומא לפי שלא היה הפסק לילה ביניהם, ונמצא שאמרו השירה בין ביום השביעי ליציאתם ובין ביום

השמיני ליציאתם שהיו אז כיום אחד (ומה שקבעו חז"ל לקרות פרשת ויהי בשלח דווקא ביום השביעי, משום שיום השביעי הוא התחלת היום).

ד. בליקוטי אורה (על שפת הים אות ב') בנוסח תפילת שחרית, וים סוף להם בקעת וזדים טבעת וידידים העברת ויכסו מים צריהם אחד מהם לא נותר, על זאת שבחו אהובים וכו', שירה חדשה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים יחד כולם הודו וכו'.

וצ"ב דאיזה שירה חדשה אמרו אח"כ מה שלא אמרו בתחילה, גם מהלשון יחד כולם הודו נראה שמתחילה לא אמרו כולם יחד.

ונראה בהקדם לכאר הא דאיתא במדרש (תנחומא בשלח ס"י) יי נסים נעשה להם על הים וכו', ונעשה גזרים שנאמר לגוזר ים סוף לגזרים. וכי הרע"ב (אבות פ"ה מ"ד) דהיינו שנגזר הים ליי"ב גזרים כדי שיעברו כל שבט ושבט בדרך אחד לבדו. ויש להקשות דהא לא עביד קוב"ה ניסא למגנא (ברכות נח.), וא"כ לאיזה צורך עשה נס כזה שיהיה שביל נפרד לכל שבט ושבט לעבור בו.

ואפשר לומר ע"פ המבואר בכתבי האר"י ז"ל (שער הכוונות ענין נוסח התפילה) שיש ברקיע י"ב חלונות כנגד י"ב שבטים, וכל שבט ושבט עולה תפלתו דרך שער אחד מיוחד לו, ואין ספק שאם תפלות כל השבטים היו שוות לא היו צורך ליי"ב חלונות ושערים, אלא וודאי מוכרח הוא שכיון שתפילותיהם משונות לכן צריכים שערים מיוחדים לכל שבט ושבט, כי כפי שורש ומקור נשמות השבט ההוא כך צריך להיות סדר תפלתו, ואין תפלתו עולה למעלה אם לא בדרך הסדר ההוא, עייש"ד.

ולכן בשעה שהלכו ישראל בתוך הים ביבשה ואמרו שירות ותשבחות להקב"ה, הרי היה לכל שבט ושבט נוסח מיוחד כפי שורש נשמות השבט, ולכן היה כל שבט צריך לילך בשביל נפרד המיוחד רק לו, כדי שלא יתבלבל מנוסח השירה של שבט אחר.

אך כ' הרה"ק המגיד ממעזריטש זללה"ה בלקוטי אמרים (אות קלג) כי עוד יש שער י"ג שהוא כולל כל היי"ב שערים, והיינו שהאר"י הקדוש זללה"ה בהיות נהירין ליה שבילין דרקיעא, תיקן סדר מלוקט מכמה נוסחאות, והוא נוסח הכולל למי שאינו זוכר את שבטו ואינו יודע באיזה שער יבוא לחצר המלך, עייש"ד.

ובכן י"ל כי אף שכבר אמרו כל ישראל שירה בהיותם בתוך הים כל אחד בנוסח שלו, מ"מ אחר שעלו אל שפת הים רצו עוד לעשות רמז ופועל דמיוני גם לנוסח הכולל את כל הנוסחאות, לכלול את כל ישראל ביחד, ולכן חזרו לומר שירה פעם שנית להקדיש ליוצרים בנחת רוח כולם ביחד בנוסח אחד שהוא כולל את נוסחאות כל השבטים.

וזה שאומרים שירה חדש"ה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים יח"ד כול"ם הודו, כי בפעם הראשון שאמרו שירה היה כל אחד משבח את בוראו בינו לבין קונו בנוסח המיוחד רק לשבט שלו, אבל עכשיו בעמדם על שפת הים יחד כולם הודו בנוסח חדש הכולל כל הנוסחאות.

ויתכן לומר שאמירת השירה בפעם השנית בנוסח הכולל היה ביום השמיני, וא"כ תו לא סתרי דברי רש"י ז"ל אהדדי, דמה שכי שאמרו שירה בשביעי הכוונה על הזמן שאמרו כל אחד בנוסח המיוחד לו, ומה שכי שאמרו שירה ביום השמיני היינו שאז חזרו ואמרו כולם ביחד את דברי השירה בנוסח הכולל את כל הנוסחאות לרמז על נוסח האר"י ז"ל שהוא כוללם יחד.